

Bert Frijns en 'het raadsel van betekenen'

Angela van der Burght

Leaning Bowl, 1995;
h 55 cm, Ø 70 cm

Foto Tijn Orlando Frijns

In 1973 begon Bert Frijns (1953) aan zijn studie beeldhouwen aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam om na vijf jaar af te studeren en zijn opleiding te vervolgen met de specialisatie glasblazen, die hij in 1980 voltooide. Al tijdens zijn eindexamenexpositie ontdekte Benno Premsele zijn werk en bracht hem in contact met onder anderen Judith Cahen, waardoor hij kon gaan werken aan verschillende opdrachten voor de PTT, Esthetische Dienst Den Haag. Wim Crowel – de echtgenoot van Judith Cahen – leerde hierdoor ook zijn werk kennen waardoor zijn eerste solo-expositie in 1987 tot stand kwam in Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam. Een aantal opdrachten voor ramen van schoolgebouwen voerde hij uit in samenwerking met Kunst en Bedrijf in Amsterdam en een opdracht voor 10.000 m² glas voor KPMG in De Meern via bureau Hooikaas in Amsterdam. Zijn werk wordt vertegenwoordigd door Galerie De Rijk in Den Haag en Brutto Gusto in Berlijn.

Meer nog dan tot het containerbegrip Minimalistische Kunst behoort het werk van Frijns tot de Fundamentele Kunst, een stroming binnen deze stijl, de hedendaagse kunst en de schilderkunst van de 20e eeuw. Kunstenaars van de Fundamentele Kunst onderzoeken basisprincipes als vorm, kleur, formaat of bijvoorbeeld techniek. Dit zoeken naar de essentie van vorm, waar medium, kleur, materiaal, licht en alle formele beeldaspecten vaak radicaal in series vorm krijgen, is kenmerkend voor deze stijl. Net als het werk van Carl André (1935), Donald Judd (1928-1994), Robert Morris (1931), Sol LeWitt (1928), Richard Serra (1939), John D. Graham (, Eva Hesse (1936-1970) en Gerhard Richter (1932) zorgt het werk van Frijns met zijn geometrische abstractie voor bakens in stilte en rust waardoor tussen de kijker en de werkelijkheid 'het raadsel van betekenen' kan ontstaan. Net als bij de Nulkunstenaars kan het werk ook een relatie aangaan met de plek waarin het zich bevindt en waarbij ook het schilderen sculptuur of installatie wordt.

En wat is dat genieten als je eindelijk na de hectiek van een lange reis en de grote stad in een museum zoals het Museum für Gegenwartskunst in Bazel, het Guggenheim in Bilbao of New York, Museum De Pont in Tilburg of het MUKA in Gent, in alle stilte en rust het werk zelf kan laten spreken. Bijna meditatief kan de aandacht op een doel gericht worden waarbij – zoals in religie – op dat moment tussen het object en het geheel het onderscheid verval en alles samen kan smelten tot één geheel. Door concentratie en contemplatie van de waarnemer maken de betekenis zich kenbaar. De werken van Frijns gaan ook niet over esthetiek maar over verschijnselen of fenomenen als observeerbare gebeurtenissen zoals koorts in de geneeskunde, een regenboog bij het weer en spiegeling in de kunst.

Het woord fenomeen is afgeleid van het Grieks en betekent letterlijk 'iets dat gezien kan worden'. De Wikipedia beschrijft: Het concept 'fenomeen' heeft nog een specifieke betekenis in de filosofie van Immanuel Kant. In *Kritik der reinen Vernunft* plaatst hij de term 'fenomeen' tegenover 'noumenon'. Fenomenen beschrijven de wereld zoals we deze ervaren en staan tegenover de wereld zoals zij onafhankelijk van onze ervaringen bestaat (*Ding an sich*). Mensen kunnen, volgens Kant, niet de ware aard van dingen kennen, alleen de dingen zoals ze ervaren worden. Over schoonheid volgens Kant is een interessante tekst te lezen op: www.kabk.nl/lectoraat/_downloads/Kant.pdf.

“Hoe minimaler de kunst, des te maximaler zij voor zichzelf spreekt.”

Hilton Kramer

gen bestaat (*Ding an sich*). Mensen kunnen, volgens Kant, niet de ware aard van dingen kennen, alleen de dingen zoals ze ervaren worden. Over schoonheid volgens Kant is een interessante tekst te lezen op: www.kabk.nl/lectoraat/_downloads/Kant.pdf.

Bert Frijns, 2007

BERT FRIJNS and the mystery of meaning

In 1973, Bert Frijns (1953) took up his studies at the Sculpture Department of the Gerrit Rietveld Academy where he graduated five years later, continuing his education with a specialization in glassblowing, which he completed in 1980. Already during his final exam exhibition, his work was discovered by Benno Premsele who introduced him to – among others – Judith Cahen, which enabled him to start working on several commissions for the PTT (Dutch Postal Services), Aesthetic Service in The Hague. And so Wim Crowel - Judith Cahen's husband – also got acquainted with his work which in 1987 resulted in his first solo exhibition in the Rotterdam Museum Boijmans van Beuningen. He executed a few commissions for school windows in cooperation with Kunst en Bedrijf in Amsterdam and a commission for 10,000 m² glass for KPMG in De Meern through Bureau Hooikaas in Amsterdam. His work is being represented by Galery De Rijk, The Hague, and Brutto Gusto in Berlin (Germany).

Even more than to the all-embracing concept of Minimalistic Art, Frijns' work belongs to the Fundamental Art, a movement within this style, modern art and 20th-century painting. Artists of the Fundamental Art movement investigate basic principles like form, colour, size or for instance technique. This investigation into the essence of form, where medium, colour, material, light and all formal image aspects often begin to take shape radically in series, is characteristic

Slakoppen /
Cabbage
Lettuce, 2007;
h 50 cm,
Ø 100 cm (3x)
Foto
Tijl Orlando Frijns

Roos
Helder Mat /
Rose Clear Mat,
2007; h 95 cm,
Ø 100 cm
Foto Tijl Orlando Frijns

Voor Glashelder schreef ik eerder: "Met een bij het betreden van het atelier van Bert Frijns snap je waar zijn werk over gaat. De enige kleur aanwezig is die van het glas en het licht. De ruimte, de rust en de stilte en het licht zijn net zo nadrukkelijk aanwezig in de oude hooi-stal als in zijn werk. Gigantische schalen staan rustig te wachten op verdere verwerking of afwerking. Stapels kleinere schalen staan te zijn. De afstand, nodig om naar je eigen werk te kunnen kijken, is hier letterlijk en figuurlijk voelbaar. Ieder deukje of kleine ingreep wordt zichtbaar waardoor de juiste beslissing kan worden genomen."

Want dat ingrijpen op de wetmatigheden van de natuurlijke val van glas bij het *saggen* of de lichtbreking van het water in de sculpturen moet op de millimeter precies, niets hoger, dieper of lager. De conceptuele benadering van niet aanwezig willen zijn in je werk met sporen of een handschrift, maakt de ingrepen die Frijns wél maakt op de perfecte vormen zeer intensief; de handeling bepaalt dan de vorm. Soms door gereedschappen, zoals het indeuken, of anders door de zwaartekracht zelf door het vervormen op een steen.

Door wat er gebeurt tijdens dit proces van vormgeven en uitvoeren, komen er steeds nieuwe aspecten naar voren.

De stapeling wordt hoger, de cilinder zakt schever, de vaas krijgt een voet. Het proces van ontwikkeling wordt ook gevoed door de opdrachten die Frijns krijgt.

Bij het vervaardigen van sculpturen zijn er – naast de keuze voor materiaal en techniek – meerdere disciplines van waaruit de kunstenaar vertrekt: het beeldhouwen en -snijden waarbij materiaal wordt weggehaald, het assembleren van onderdelen tot een groter geheel, het boetseren (toevoegen, opbouwen) vanuit kneedbare, plastische materialen, door coupe of inknippen óf zoals Frijns doet door moulage of het vormen/vervormen met mallen. Het inzicht dat een plaat verwarmd vlak floatglas zich gaat gedragen als 'een natte lap', zich buigt en voegt naar zijn ondergrond, door een ring zakt, zich plooit en vouwt naar de handeling, maakt van de meest simpele ingreep door Frijns een spannende vorm.

Binnen en buiten vullen de vormen zich met water en dit derde non-materiaal maakt de grenzen van waar het glas eindigt en het licht begint, nog zichtbaarder.

De bollingen, krommingen en curven en de stapeling benadrukken als een vergrootglas de vorm. Het wateroppervlak

of this style. Just like the work of Carl André, Donald Judd, Robert Morris, Sol LeWitt, Richard Serra, John D. Graham, Eva Hesse and Gerhard Richter, Frijns' work with its geometrical abstraction creates beacons in silence and quiet which can cause 'the mystery of meaning' between spectator and reality. Just like with the Zero artists, the work is also able to join in with the place where it is situated and in addition to which also the painting turns into sculpture or installation.

And what an immense enjoyment it is when you finally – in all peace and quiet and after the rush of a long journey and the big city – can let the work speak for itself in a museum like the Museum für Gegenwartskunst in Basel, the Guggenheim in Bilbao or New York, Museum De Pont in Tilburg (NL) or MUKA in Gent (B)! Almost meditatively, one's attention can be focussed on a goal where – as in religion – at that

werkt als een spiegel op de verschijnselen zoals licht, ruimte en bijvoorbeeld het weer en de omgeving met de enorme Zeeuwse luchten. Het werk is uiteindelijk zoals de natuurmens Frijns zelf: een pure, eerlijke vorm ontstaan uit alle elementen: aarde, vuur, lucht en water. Een zuivere symbiose tussen natuur en cultuur. ●

www.bertfrijns.com

Bert Frijns in Glasmuseet Ebeltoft:

Van 24 mei t/m 16 november 2008.

Strandvejen 8, DK-8400 Ebeltoft, tel +45 (0)8634-1799; fax +45 (0)8634-6060
glasmuseet@glasmuseet.dk;

www.glasmuseet.dk

Andere tentoonstellingen waar werk van Bert Frijns te zien is:

- **Zeeuwse Rozentuin**, Katse Groeneweg 3, NL-4485 PH Kats, tel +31 (0)113-600361 (Helene Briels & Bert Frijns), 2 juni tot 30 september 2008; www.zeeuwserozentuin.nl

- **Beeldentuin Anninga Hof**, Hessenweg 9, NL-8028 PA Zwolle, tel +31 (0)38-4534412 (groepsexpositie beeldentuin), 1 juni tot eind september 2008; www.anningahof.nl

- **Grote Kerk Veere**, Oudestraat 26, NL-4351 AV Veere, tel +31 (0)118501829 (Groepsexpositie met Hans van Bentem, Arie Berkulin, Johan Claassen, Piet Dieleman, Nicolas Dings, Bert Frijns, Yvonne Mostard, Panamarenko, Adriaan Rees, Maria Roosen, Anne-Marie van Sprang, Johan Tahon en Christiaan Zwanikken), 16 mei tot eind juni 2008; www.grotekerkveere.nl

Scheef, Recht, Scheef met Regenboog / Crooked, Straight, Crooked with Rainbow, 1998; h 105 cm, Ø 50 cm (3x)

Foto Tijn Orlando Frijns

very moment the distinction between the object and the whole disappears and everything can fuse. Through the observer's concentration and contemplation the meanings become known. After all, Bert Frijns' works are not about aesthetics but about signs or phenomena as observable occurrences like fever in medical science, a rainbow with the weather and reflection in art. The word phenomenon comes from Greek and means literally 'something that can be seen'. Wikipedia describes: The concept 'phenomenon' has another specific meaning in Immanuel Kant's philosophy. In his Kritik der reinen Vernunft he uses the term 'phenomenon' contrasted with 'noumenon'. Phenomena describe the world as we experience it and are opposed to the world as it exists irrespective of our experiences (Ding an sich, or 'thing-in-itself'). People cannot know, according to Kant, the true nature of things, only the things as they are being experienced. About beauty according to Kant you can read an interesting text on; www.kabk.nl/lectoraat/_downloads/Kant.pdf. For Glashelder I wrote before: "Immediately after entering Bert Frijns' workshop you understand what his work is all about. The only colour present is the colour of the glass and of the light. The space, the peace and quiet and the light make their presence just as much felt in the old hay-barn as in his work. Huge dishes are waiting calmly for further processing or finishing. Heaps of smaller dishes just exist. Here the distance which is necessary to be able to look at your own work is tangible, in the literal and figurative sense. Every dent or small intervention becomes visible so that the right decision can be made." Because this intervention on the laws of

the natural slumping of the glass while sagging or the refraction of light of the water in the sculptures should be carried out accurate to the millimetre, not higher, deeper or lower. The conceptual approach of not wanting to be present in your work with marks or a handwriting causes the interventions which Frijns does make to be very intense on the perfect forms;

"The more minimal the art, the more maximum the explanation."

Hilton Kramer

the action then determines the form. Sometimes caused by tools, as with denting, or else caused by gravity itself, as with transforming on a stone.

As a result of what is happening during this process of designing and executing, new aspects emerge continually. The heap is becoming higher, the cylinder is slumping more crooked, the vase is getting a base. The process of development is also being nourished by the commissions Frijns gets. While making sculptures, the artist can choose between several disciplines from where to set off – apart from the choice of material and technique: sculpturing and carving, when material is being removed; assembling parts to a greater whole; moulding (adding, constructing) from workable, plastic materials; by cutting or cutting out or like Frijns does by moulage or forming/ deforming with moulds. The understanding that a sheet of heated plane float glass will behave like 'a wet cloth', will bend and adjust to its base, will sag through a ring, pleat and fold according to the action, makes the simplest intervention by Frijns into an exciting form. Inside and outside the

shapes fill up with water and this third non-material displays the boundaries of where the glass ends and the light begins even more. The spheres, windings and curves and the stacking emphasize the form like a magnifying glass. The water surface acts as a mirror to phenomena like light, space and for instance the weather and the scenery with the gigantic Zeeland skies. Eventually, the work is as the nature-lover Frijns himself, a pure, honest shape created of all elements: earth, fire, air and water. A perfect symbiosis between nature and culture. ●

www.bertfrijns.com

Bert Frijns in Glasmuseet Ebeltoft:

from 24 May until 16 November

Strandvejen 8, DK-8400 Ebeltoft, tel

+45 (0)8634-1799;

fax +45 (0)8634-6060

glasmuseet@glasmuseet.dk;

www.glasmuseet.dk

More exhibitions with

works of Bert Frijns:

- **Zeeuwse Rozentuin**, Kats, NL (Helene Briels & Bert Frijns), from 2 June till 30 Sep;

www.zeeuwserozentuin.nl

- **Beeldentuin Anninga Hof**, Zwolle, NL (Group

exhibition statue garden),

from 1 June till end of

Sep; www.anningahof.nl

- **Grote Kerk Veere**, NL (Group

exhibition with

Hans van Bentem, Arie

Berkulin, Johan Claassen,

Piet Dieleman, Nicolas

Dings, Bert Frijns, Yvonne

Mostard, Panamarenko,

Adriaan Rees, Maria

Roosen, Anne-Marie van

Sprang, Johan Tahon and

Christiaan Zwanikken),

from 16 May till end of

June;

www.grotekerkveere.nl

English translation:

Ingrid Bongers

www.ingridbongers.nl